

Thure-drith betekent niet Door-trek.

Thure is een zijstroom van de **Maas**, via de **Dubbel**.

Thure is een zijstroom van de **Maas**, via de **Sambre**.

Thurette is een verkleinwoord van **Thure**.

“La **Thure**, affluent droit de la Sambre”

“La **Thurette**, affluent gauche de La **Thure**”

“La **Sommette** (ou Petite-Somme), affluent de La **Somme**”

Thure in “**Thure, Thurette!**”, het oude Veldgeschrei
dezer stede Dordrecht, 1064

Thure-drith”; en

Thure, rivier in België en Frankrijk, met zijstroom **Thurette**,

is niet het oude woord voor ‘**door**’.

“Te Dordrecht dansten de drie schippersgilden ‘te Vastelavont metten zwaar de’ en ze werden er ook uit Stadskast voor betaald en kregen nog wijn toe. Aan ‘t hoofd van de dansende ‘gesellen van den gilde’ ging een man, die ‘een bloot swaart droeg’; en ze zongen daarbij - de zwaarddanser voor, en de anderen na - een lied waar van ‘t refrein was: **Thure, Thurette!, het oude veldgeschrei van Dordrecht**.” (zie Matthys Balen, *Beschreyvinge der stad Dordrecht*, 1677). “Het was nog een navolging van de Germaanse zwaard-dansen, waarbij ook **het krijgsgeschrei aangeheven werd**.” (Jan ter Gouw, *De Volksverhalen*, 1871).

Precies dezelfde eerste elementen in Engeland en Nederland,
genoemd naar de god

Thor.

Thure-ford Thure-drech(t)

Thur-ford Thur-drecht

Thor-ford Thor-drecht

Tur-ford Tur-drecht

Tor-ford Tor-drecht

De Vlaamse **naamkundige** Ward Van Osta heeft de naam **Dordrecht** verklaard, zonder te weten dat Dordrecht voorheen niet alleen **Thure-drech(t)** was, maar óók **Thor-drecht**, **Tor-drecht**, **Thur-drecht**, **Tur-drecht**, overal rondom de Noordzee verklaard als genoemd naar de god **Thor** of **Thur**.

Naamkunde: “Plaatsnamen zijn opgebouwd uit toponymische elementen die kenmerkend zijn voor een bepaalde cultuurperiode en streek”, hier duidelijk **de vroegmiddeleeuwse cultuur rondom de Noordzee**.

“**Thurs-ford** in Norfolk is derived from the Saxon and Scandinavian deity Thor, **Thor’s-forde**, 1086 **Tures-fort** (see *Domesday Book*), in meerdere teksten ook aangeduid met **Thure-ford**. “**Thor-ford** Hall Farm is a delightful former farmstead in Staplehurst, in Kent.” “Willam Banger, born 1826 in **Thor-ford**, Dorset.” “**Tur-ford**, 1811 **Tor-ford**, is on the shores of Wareham Channel, the estuary of the River Frome, and this was perhaps a place where the river could at one time be crossed.” “The last name **Tur-ford** has his highest incidence in England, also spelled **Thur-ford**, **Turi-ford**, **Tor-ford**, derived from place-names.” “**Tor-ford** is a town about seventy miles from London in East Anglia”, maar ook “family name”. “The family names **Thur-ford**, **Tor-ford** are derived from pre-existing place-names.”

Zijn “**Dur-ford** Wood and **Dur-ford** Road in Petersfield, West Sussex”, en “**Dur-ford** Wood in Hampshire”, ontstaan uit **Thur-ford** via **Tur-ford**, zoals **Dur-drecht** is ontstaan uit **Thur-drecht** via **Tur-drecht**?

Is “the family name **Dor-ford**” ontstaan uit **Thor-ford** via **Tor-ford**, zoals **Dor-drecht** is ontstaan uit **Thor-drecht** via **Tor-drecht**?

“**Dus-tin** is related to the Norse given name **Dor-steinn**,

itself derived from the words **Thor**, the Norse god

of thunder, and **steinn** which meant **stone**.” Zie internet: Dustin, meaning Thor’s stone (Dustin – Thor’s stone, DUS-tin, Norse on BellyBallot.)

Zie ook:

“The name **Dus-tin** derives from the old Norse name **Dor-steinn** which means **Thor’s stone**.”
(Zie internet: Dus-tin n.)

Thor-stein is geworden tot het gemakkelijker in de mond liggende **Dor-stein**.

Thor-steinn is geworden tot **Dor-steinn**.

Thor-drecht is geworden tot **Dor-drecht**.

Thor-drecht is geworden tot het gemakkelijker in de mond liggende **Dor-drecht**.

“**Thur-ston** is derived from the Old Norse **Thor-stein**.”

“**Dor-stone** in Birley has no old forms, and may be of a different origin”. De oorsprong is ... **Tor-stone** of **Thor-stone**.

“**Thur-stone** and **Dur-stone**

are family names.”

“The **Thur-stons** belong to a very ancient **Suffolk** family seated at Thetford at the time of the Conquest (P.). **Thur-ston** is a **Suffolk parish**.”

“**Thur-stones alias Dur-stones.**”

Zie “Full text of “Notes of post mortem inquisitions taken in Sussex.”

alias = “ook wel genaamd” of “anders gezegd”, of
“verschillende naam voor hetzelfde”.

Dur-stone en **Dur-drecht**,

waren in oorsprong

Thur-stone en **Thur-drecht**.

Thur-drecht werd in de loop der tijd tot het gemakkelijker in de mond liggende **Dur-drecht**.

“**Thur-stan**: A rare example of a name that has maintained usage since it was introduced by Britain’s Viking ancestors. Origin: From the Norse name

Thor-stæinn meaning “**Thor’s stone**”. It was rendered as

..... **Thor-sten**, Old Danish **Thur-stan**.”

“**Thor-sten** (**Thor-stein**, **Tor-stein**, **Tor-sten**) is een

Scandinavische voornaam. De Oud-Noorse naam was **Thor-steinn**

(ook geworden tot **Dor-steinn**,

zie vorige blz.). Het is een samenstelling van het **theoniem** (“god”) **Thor** en **sten** ‘steen’.” (Zie WikipediA.)

“**Thur-ston** is derived from the Old Norse **Thor-stein**.”

Nogmaals:

“**Thur-ston** is a village and parish in **Suffolk**, situated about 4 miles (6 km) east of Bury St. Edmunds and 10 miles (16 km) west of Stowmarket.”

Dóór-drecht?

De Vlaamse naamkundige Ward Van Osta heeft in 1996 **Dor** in Dor-drecht en **Thure** in Thure-drech en **Dur** in Dur-dreth verklaard als het **voorzetsel** **door**.

Zo schrijft hij ook:

“De voorbepaling in **Dor**-drecht is door verkorting van de eerste klinker ontstaan uit het **voorzetsel** **door**.”

Maar, hoe wonderlijk:

Hij kent alleen de oude namen **Thure-drech** (-drith) en **Dur-dreth**!

Hij heeft blijkbaar nog nooit gehoord van **Thor-dracht**, **Thor-drecht**, **Tor-drecht**, **Thur-drecht**, **Tur-drecht**, overal in de landen om ons heen genoemd naar de god **Thor** of **Thur**, ook geschreven als **Tor** en **Tur**.

Ook op internet worden alleen de oude namen **Thure-drith** en **Dur-dreth** genoemd; verklaard als: “**Thure-drith** zou in de loop der tijd veranderen in **Dor-drecht**.” Dat is niet het geval. De oude namen Thor-drecht en Tor-drecht zijn in de loop der tijd veranderd in Dor-drecht. De oude namen Thur-drecht en Tur-drecht zijn in de loop der tijd veranderd in Dur-drecht.

Thure is niet het voorzetsel ‘door’.

“Thure, variant form of the god Thor or Thur”

Op internet valt ook te lezen “dat **Thure-drith** in de loop der tijd is **verbasterd** tot **Dor-drecht**”. Dat is natuurlijk ook niet het geval. Opnieuw: Niet Thure-drith, maar Thor-drecht en Thur-drecht zijn in de loop der tijd **verbasterd** tot Dor-drecht en Dur-drecht. Thure-drith is de **oudste naam**. “**Thure** is a variant form of **Thor**- or **Thur**, the name of a Norse and Germanic god of thunder”, dáárom óók aangeduid met **Thor-drecht** en **Thur-drecht**.

De ware betekenis van *drecht*?

Ward Van Osta heeft in 1996 het woord *drecht* verklaard als:
‘Een (verbindings) waterloop waar men schepen *doorheen* trekt’.
Het is één van de meerdere verklaringen! Zie hierna.

“Volgens Ward Van Osta (1996:61) is het bestanddeel *drecht* **dragen**. Hij omschrijft de betekenis als ‘**water(loop) of gedeelte van een water(loop), waar schepen (vanop de oever) worden gesleept**’.”

Van Osta heeft het woord *drecht* onderzocht, te zien in zijn overzichtsartikel “*Drecht en drecht-namen*”. Hij geeft daarin een overzicht van hoe naamkundigen in het verleden en heden de etymologie en betekenis van *drecht* hebben onderzocht, een evaluatie van opvattingen.

Hij schrijft aan het eind van zijn overzichtsartikel:
“In deze bijdrage werd **gesuggereerd** dat het toponymische element *drecht* geens uitstaans heeft met latijn *traiectum* (zoals wel in U-*trecht* en Maas-*tricht*), maar dat het een afleiding is van het werkwoord *drega/dragen* in zijn oorspronkelijke betekenis van ‘**trekken**’, en dus in oorsprong ‘plaats waar iets gesleept wordt’ betekende.”

Hij beseft niet dat er ook oude namen van Dordrecht zijn met een tweede element -*trecht*! Elders schrijft hij: “*drecht* “**vrijwel zeker** dragen, ‘trekken, slepen’, of: “*drecht* ‘trekken, slepen’ **een hoge graad van waarschijnlijkheid**”.

In 1996:

Waarom heeft men in Dordrecht direct gekozen voor *zijn* opvatting?
Zijn er Dordtenaren die zijn onderzoek hebben gelezen?

Prof. dr. Jozef Van Loon van de universiteit van Antwerpen heeft het **gelezen:**

“Welke realiteit achter het woord *drecht* moet worden gezocht, blijkt ook na lectuur van Van Osta’s overzichtsartikel **nog steeds niet overtuigend te zijn aangetoond.**”

“Van Osta geeft in zijn conclusies betreffende de etymologie van *drecht* **de voorkeur aan de interpretatie** ‘het trekken van vaartuigen langs een waterloop’ (waarmee ironisch genoeg het etymon *traject* weer wordt binnengesmokkeld) en verbindt het woord met *dragen*.”

Maar volgens de Dordtse historicus Henk 't Jong van *Apud Thuredrech*
zijn alle verklaringen van vóór het jaar 1996

..... **“voorgoed onkracht.”**

Hij schrijft immers:

“Uit de bronnen blijkt niet dat er hier ooit een rivier heeft gestroomd die **Thure** heette. **Die naam is ontstaan in het brein van mensen** die ervan uitgingen dat de naam Thuredrech betekende dat er een doorwaadbare plaats in een Thure genoemde rivier was. Wart Van Osta heeft dat idee in een **zorgvuldige etymologische studie uit 1996 voorgoed onkracht**. Een ‘drecht’ is een waterloop waar schepen doorheen of langs getrokken moeten worden en ‘thure’, ‘thur’, ‘dur’ is **gewoon** het oude woord voor ‘**door**’.

De **Thure-drech** was **dus gewoon** ‘de **Door-trek**’ of ‘de **Door-tocht**’ en de eraan gebouwde nederzetting werd op den duur zo genoemd.”

Ik heb géén kritiek op de historie van Dordrecht door Henk 't Jong, maar wel op zijn herkomst van de naam Dordrecht.

't Jong heeft inderdaad een boeiend boek geschreven, n.l. *De oudste stad van Holland, opkomst en verval van 1000-1421*, (210 bladzijden), **maar**

waarin slechts 4 zinnen over de herkomst van Dordrecht!

Ook in dat boek ontbreken de meerdere oude namen van Dordrecht, zoals **Thor-dracht, Thor-drecht, Thur-drecht, Tor-drecht** en **Tur-drecht**, in de landen om ons heen **altijd** genoemd naar de dondergod **Thor** of **Thur**.

Ward Van Osta heeft “**gesúggereerd**” dat “*drecht* geen uitstaans heeft met latijn *traiectum*”. En hij heeft de herkomst van **Dor-drecht** **verklaard met**

slechts 2 oude namen, n.l. **Thure-drith** (-drech) en **Dur-drecht**.

Ward Van Osta heeft inderdaad het woord **drecht zorgvuldig** onderzocht. Maar meerdere naamkundigen van naam hebben dat immers óók gedaan,
..... maar met andere uitkomsten! (Zie hierna.)

Van Osta heeft de naam **Dordrecht NIET zorgvuldig onderzocht**. (Zie hierna.) Hoe kan een naam als Dordrecht nog verklaard worden als niet alle oude vermeldingen worden genoemd? Hij was gefocust op **dracht / drecht**.

In zijn boek staan alleen de oude vermeldingen **Thure-drech**, **Thure-drith** en **Dur-drecht**. Zo óók **Dur-treth** en **Dur-tret**-werde; hier dus géén **-drecht**, maar **-trecht**, dus ontstaan uit *traiectum*?

Nogmaals:

De zó belangrijke oude namen **Thor-dracht**, **Thor-drecht** en **Thur-drecht** ontbreken, in de landen om ons heen verklaard als genoemd naar de god **Thor**.

Henk 't Jong schrijft: “Die riviernaam Thure is ontstaan in het brein van mensen die ervan uitgingen dat de naam Thuredrech betekende dat er een doorwaadbare plaats in een Thure genoemde rivier was.”

Hij had eigenlijk moeten schrijven:

Die riviernaam Thure is ontstaan in het brein van naamkúndigen, in het brein van wétenschappers. (Zie hierna.)

De Thure

De watergang door de binnenstad van Dordrecht wordt door de **archeoloog** Marc Dorst geschreven als “**de Thure (drith)**”, en door Jaap Bouman van **Dordt-Eigenaardig** als “**de Thure (of Thuredrecht)**”.

Niet dus voor iedereen “**voorgoed ontkracht**”. Er heerst nog twijfel.

Henk 't Jong schrijft in zijn boek *De oudste stad van Holland*, blz. 47:
“**Thuredrech lag aan de Thuredrech/Thuredrith.**”

Napoleon en de Thure

“Napoleon trok met het voltallige leger van **120.000** man over een smalle brug over de Thure. Een jongetje uit de buurt waarschuwde Napoleon nog om niet verder te trekken. Maar de heerser ging door en trok via Beaumont, Thuin, Charleroi en Fleurus over modderige paden naar Waterloo, waar hij op 18 juni 1815 definitief werd verslagen.”

Op een steen bij de brug staat: “Ici Napoléon fit boire son cheval le 14 juin 1815 un petit garçon du village lui dit n’allez pas par la monsieur.”

(Dordrecht: **120.000** inwoners)

Thure Drith, nu feitelijk ‘Door Trek’? Varen in de Voorstraatshaven met de fluisterboot

“Wat betreft de plezierreisjes is de Voorstraatshaven de laatste jaren weer veel meer in trek. Deze zomer hebben wij gasten vanuit Limburg met trots onze stad getoond en daarbij kon een tochtje met de **fluisterboot** uiteraard niet ontbreken. Rustig voeren wij door de haven, waarbij tegelijkertijd de geschiedenis van Dordrecht aan ons werd verteld.

Het dient wel aanbeveling nog eens goed te bekijken of de informatie wel altijd correct is. Zo werd terecht vermeld dat de naam Dordrecht afkomstig is van **Thure Drith**, maar dat dit feitelijk ‘doortrek’ zou betekenen.

Dit zou afgeleid zijn van de boten die vroeger getrokken werden met paarden langs het water. In verschillende geschiedenisboeken lezen wij toch altijd dat **drith** een ‘**doorwaadbare plaats**’ is en dat **Thure de naam van het riviertje is**, wat nu de huidige Voorstraatshaven is.” (Zie dort ~ in ~ beeld, van Leuvebrug naar Boombrug.)

Géén “de Thuredrith” maar “de Thure”

Zie de Engelse tekst van J.P.C.A. Hendriks, archeoloog, in *Medieval Brugge Europe*, 1997, Volume 8, by Guy De Boe & Frans Verhaeghe:

“Also Künzel and others wrestle with the name Dordrecht. For them the prefix ‘**thure**’ is not known. They at any rate do not venture to give derivation. To summarize it seems logical to see in the prefix ‘**thure**’ a personal name or a watername. **My preference is for a watername. Consequently I think that the central watercourse in Dordrecht was called the Thure.”**

(Indeed, “variant form of **Thor** or **Thur**, the name of a Norse and Germanic god of thunder”)

“At present, the origins and age of Dordrecht have still not been determined, despite comprehensive historical and archaeological investigation and despite the numerous theories which abound on the subject. It is certain, however, that the earliest houses of the town were situated on dwelling mounds on the banks along the central waterway.”

Hendriks vervolgt:

“*drecht*, meaning ‘ferry’, ‘crossing place of navigable water’.”

“**Dordrecht**: “situated near a big river, not actually on that river but a little behind the mouth of a smaller tributary.”

(Inderdaad, ook voor mij: ***drecht*** ‘veer’ (over-trek) over ‘bevaarbaar water’, hier genoemd de “**Thure**, “variant form of **Thor** or **Thur**, the name of a Norse and Germanic god of thunder”).)

“Originally **the mouth of the Thure (de Oude Haven)** was not tected by dykes, nor did it have any quay-walls. **The mouth was a wide one**, which could indicate that the flow of the water must have been marginal (de stroming van het water moet marginaal zijn geweest). That determined why it was an ideal site to create a harbour.”

“In my opinion Dordrecht was not established to be a stronghold of the count (een bolwerk van de graaf), but as a settlement along a peat bog creek flowing into the Merwede” (**maar als een nederzetting langs een veenkreek in de Merwede**), en Hendriks vervolgt:

“The name of this bog creek would not have been Thure-drith but simply Thure.”

“At the earliest, during the last quarter of the 11th century, the Westfrisian counts must have had the idea to take the already existing settlement of Thuredrith under their protection and use it as an operating base, from where the peat bog area could be (further) reclaimed.” (Einde tekst J.P.C.A. Hendriks)

Oorkonde over Dordrecht, vertaald uit het latijn (1064)

“..... item, van de Riede langs de Merwede tot **Sliedrecht**; item, langs de Merwede naar **[de] Thuredrit**, vervolgens naar de Dubbel, vandaar naar de Duvelhara (Devel), vervolgens naar de Waal en vandaar weer naar de Merwede tot **[de] Thuredrith** met de **kapel** die daar onlangs is gebouwd; van **[de] Thuredrith** oostwaarts tot **Godekinshoeve**,”

geen [de] nodig

Thure-drith is de nederzetting. Thure is de naam van het ‘vaarwater’.

Duidelijk?

Henk 't Jong schrijft in zijn boek (blz. 59): “Uit dit citaat is **duidelijk** dat hier een route beschreven wordt en wel een die over een serie rivieren en riviertjes voert. Er blijkt onder andere uit dat Thuredrith, zoals Dordrecht hier genoemd wordt, zowel een water als een nederzetting was.”

een vermoeden

Jan van Herwaarden e.a. schrijven: “Enerzijds wettigt de reeks waarin de naam is opgenomen het **vermoeden** dat met Thuredrith een waterloop wordt bedoeld en moet dus in vertaling van **de** Dordrecht worden gesproken. Anderzijds is er naar analogie met Sliedrecht en om taalkundige redenen veel voor te zeggen dat met **Thuredrith** een **woonkern** wordt bedoeld, ontstaan bij een doorwaadbare plaats (een drecht) in een waterloop.”

Die waterloop wordt nog steeds door vele Dordtenaren én naamkundigen de Thure genoemd, zijstroom van de Maas, via de Dubbel.

“Thuredrith met de kapel die daar onlangs is gebouwd.”

“De Grote Kerk, Thuredrith en Oude Maas, Dordrecht”, enkele zinnen daaruit:

“Op de locatie van de Grote kerk was mogelijk **al vóór 1064 een (houten) kapel aanwezig**.” “Er werd in de middeleeuwen echt niet met locaties van kerken geschoven. Als er eenmaal een kerk gesticht werd, werd die toch altijd wel op dezelfde plaats gehandhaafd en steeds vergroot.”

Vóór **1064** moet er al iets van een kapel hebben bestaan. Mensen die hier al woonden vóór het jaar **1000** zullen al in het begin van de **11e eeuw een kerkje van hout** hebben gebouwd.”

Wellicht was dat op dezelfde locatie alwaar eerder een **tempel** was gewijd aan de god **Thor**. Immers:

“Heilige heidense plekken werden vaak door het christendom overgenomen.”

“**Er verrezen** met hulp vanuit grote Frankische kloosters en bisschoppelijke centra **in de 10e eeuw overal houten kerkjes**” Het zou tot en met de tweede helft van de **12e eeuw** duren voordat in de Friese gebieden sprake was van intensief geestelijk leven.” (Zie internet.)

drecht.

Zie alle verklaringen hierna.

De Vlaamse Prof. dr. Cecile Tavernier-Vereecken (1915-2000):

“De precieze etymologie en betekenis van *drecht* zullen wellicht nooit met zekerheid achterhaald kunnen worden.”

(Zie “Drecht en drecht-namen” van Van Osta.)

Prof. dr. Maurits Gysseling (1919-1997), bekendste Vlaamse naamkundige.

“Wie de literatuur doorneemt zal begrijpen waarom Gysseling *drecht* één van de moeilijkste toponymische elementen noemde. Het is een voorwerp geweest van een moeizame zoektocht.”

(Zie “Drecht en drecht-namen” van Van Osta.)

Nogmaals: Van Osta noemt bij Dordrecht alléén de oude namen

Thure-drech en Dur-dreth.

Hoe kan een naam als Dordrecht nog verklaard worden als niet alle oude vermeldingen worden genoemd?

In “Drecht en samengestelde namen met drecht” verklaart Van Osta de vele plaatsnamen met het tweede element **-*drecht***, waaronder **ook Dor-drecht**.

Hij geeft van al die plaatsen natuurlijk alle oude vermeldingen, **maar niet van Dor-drecht! Hoe is dat toch mogelijk?**

Nogmaals **Thort > Dort, Dordt** en enkele herhalingen uit eerdere werkstukken:

De oude namen van Dordrecht zijn **Thure-drith, Thor-dracht (!), Thor-drecht, Thur-drecht, Tor-drecht, Tur-drecht** én

.....
Thort en **Thurt**, dus zónder *drecht*, in Engeland (Danelaw) en de Scandinavische landen verklaard als “containing the first element of **Thor** or **Thur**”, in Engeland gespeld als **Thorth** en **Thurth**.

Zie Beschreyvinge der stad Dordrecht van Matthys Balen (1677):
“Geeft in bedenken **den Ouden naam** waar mede d’ Omgelegen of Ingezeten Huys-luyden (die haar smaak minst veranderd hebben) **deze stad noemen als** **Thort**, in ‘t kort **Dort**.”

“Mr. Jacob van der Eyk haald voor den dag het Oude Veldgeschrey dezer Stede **Thurt** en **Thur-drecht**.”

In de Scandinavische landen en Noord- en Oost-Engeland (**Danelaw**) liggen vele plaatsen met in de namen als eerste element **Thor-** of **Thur-**, ook daar geschreven als **Tor-** en **Tur-**,
aldaar altijd verklaard als genoemd naar de god **Thor** of **Thur**,
ook daar overal geschreven als **Tor** en **Tur**.

Zie die vele plaatsnamen in mijn vorige onderzoeken.

“**Thure-**, variant form of **Thor** or **Thur**”

Meerdere plaatsen hebben ook **Thure-** als eerste element in de naam (in de bronnen ook **Thore-**), dat overal wordt verklaard als: “**Thure, variant form of Thor or Thur, the name of a Norse and Germanic god of thunder.**”

“**In die toenmalige samenleving waren de Friezen, de bewoners van het kustgebied van de Lage Landen, van Noord-Duitsland tot en met Vlaanderen, in die tijd Frisia geheten, als zeevaarders en handelaars nauw verbonden met de Vikingen uit Scandinavië, vooral uit Denemarken, en uit Danelaw**”.

Wat is dan de herkomst van Dordrecht, voorheen **Thure-drith**, **Thor-dracht**, **Thor-drecht**, **Thur-drecht**,
..... **Tor-drecht** en **Tur-drecht**, dezelfde eerste elementen **te zien** rondom de Noordzee, aldaar altijd genoemd naar de god **Thor** of **Thur**?

Nogmaals:

Van Osta verklaart in het jaar **1996** dat **Dor** in Dor-drecht en **Thure** in Thure-drith **het voorzetsel ‘door’** is. En dat is in hetzelfde jaar, in **1996**, de ‘ware herkomst’ geworden in **Dordt!**,

eerder **Dort**, ontstaan uit **Thort** (zie M. Balen), “in East Anglia **Thorth**, 1066, List of property and lordships (lijst van **eigendom** en **heerlijkheden**) associated with **this name, containing the first element of the god Thor**”.

Thorth is **wijd verbreid**. Zie op mijn website mijn onderzoek *Herkomst van Thure-drith, Thur-drecht, Thor-drecht*, deel 2, blz. 12, 13, en 18, enz., enz.

Dordtenaren beseffen niet dat als zij het hebben over hun zo geliefde stad **Dordt**, zij eigenlijk in wezen zeggen: **Thort**, afleiding van **de god Thor!**

“**Thorth**, Nordic Name, Old Danish, derived of **Thor**”, is **wijd verbreid** in **Norfolk** (“Northen people”) en **Suffolk**, óók dáár geworden tot **Tort**, **Tord** en **Dort** (Zweeds **Tordh**, ontstaan uit “Old Swedish **Thordh**”), zo ook **Thurth** in Engeland, in Dordrecht **Thurt**.

“**Dort** family History: The name **Dort** came to England with the ancestors of the **Dort** family in the Norman Conquest of **1066**. The **Dort** family lived in Devon, where they held a family **seat from very early times**, near the river Dart, from which the surname derives.” In “Dort Spelling Variations” is te zien dat Dort in uitspraak is veranderd in Dart. De rivier de Dart (75 km), dat uitmondt in het Kanaal, werd in de achttiende eeuw nog aangeduid met **Dort**.

Hoe kunnen dan **Thure-, Thur-, Thor-, Tur-, Tor-** in Thure-drech,
Thur-drecht, Thor-drecht, Tur-drecht, Tor-drecht
het voorzetsel *Door-* betekenen?

“**Dordrecht**, historically known in English as **Dort** or **Dordt**.”

Thort en Thor-drecht > Dort en Dor-drecht.

Thore, Thoreth, Thored werd tot **Thorth, Thord, Tort, Tord, Dort.**

“**Thorth** is a personal name in medieval **runic** inscriptions from **Denmark**.”

“**Thorth**, Spellings in Domesday Book: **Thored, Thoret, Tord, Tored, Tore-**
dus, Toret, Toreth, Tort.”

“Name: **Thorth**. This landowner is associated with **8 places** before the Con-
quest; **2** after the Conquest (Note that the same name is not necessarily the same person).”

“**Thored** was een **10e** eeuwse ealdorman van York (Jorvik). Hij was de zoon
van Oslac.” Elders: “Oslac had een zoon genaamd **Thorth** (dwz “**Thored**”).”

“**Thored** was gedurende een groot deel van zijn regering ealdorman in
Northumbria en verdween in **992** uit de bronnen. Hij lijkt van tenminste
gedeeltelijk Scandinavische afkomst te zijn geweest.”

“**Thorth** Ends, **Thorth** Green, **Thorth** Fonteck, british-placenames /gene-
rated – british –placenames.”

“**Toret, Tored, Tord, Tort, Toreth, Thored** vertegenwoordigen
Old Danish Thorth.” “**Thordh** is a farmname in **Sweden.**”

“**Thorold** is the English version of the **Danish name Thorth**, which
appears in the **10th century** as **Thored.**

City Names in **Denmark**, Why and When: “There are several **places** in Den-
mark named **Torup**. The name is generally explained
as ‘the settlement of **Tori**(or **Toki, Thorth** or similar)’.”

“**Toke** is **Thor** and **helmet.**”

“**Thorup** or **Torup** is the name of at least **13** villages and towns in **Denmark.**

Nogmaals *Beschreyvinge der stad Dordrecht* van Matthys Balen (1677):

“Geeft in bedenken den Ouden naam waar mede d’Omgelegen of Ingezeten Huys-luyden (die haar smaak minst veranderd hebben) deze stad (Dordrecht) noemen als **Thort**, in ‘t kort **Dort**.”

“In England, born in Denmark,
Danish followers of King Cnut”

“Many of these men have names containing the first element **Thor-** (from the name of the heathen god), for example

Thorth in **Dur-stone** and **Thorkel** in **Truxton** in Herefordshire, **Thorferth** in **Thorverton** in Devon and **Thorlak** in **Thurloxtan** in Somerset.” (Zie The Oxford Handbook of Names and Naming.)

(Vergelijk **Thorth** in **Dur-stone** met **Thur-stones** alias **Dur-stones**, blz. 4)

Thort, oude naam van **Dordrecht**, geworden tot **Dort**, is
dus van **Deense oorsprong**.

Nogmaals Matthys Balen: “Mr. Jacob van der Eyk haald voor den dag het Oude Veldgeschrey dezer Stede **Thurt** en **Thurdrecht**.”

Ik heb vaak gedacht: **Thort** is geworden tot **Dort**.

Dan moet **Thurt** zijn geworden tot **Durt**.

En nu lees ik voor het eerst in *Corte beschrijvinge midsgaders handvesten, privilegien, costymen*..... van Jacob van der Eyk (1628): “Dordrecht is de

Hooft-Stadt van Zuyt-Hollandt, eertijts gheuoemd **Durt**.”

Family History: “The most **Thurth** families were found in the UK. **Norfolk** (“**Northern people**”) had the highest populations of Thurth familes.”

Zie eerder “**Thorth**, Nordic Name, **Old Danish**, derived of **Thor**” is wijd verbreid in **Norfolk** en **Suffolk**, ook daar geworden tot **Tort**, **Dort**, “**Old Swedish Thordh**”.

“The countis of **Norfolk**, **Suffolk**, etc. in East Anglia **was conquered by the Danes in 869** to form part of **the Danelaw**, originated from the Viking expansion of the **9th century**.”

Ook Frisia, het kustgebied van de Lage Landen, was toen overwonnen door de Denen.

(Zie Adam van Bremen; zie de volgende bladzijde.)

Renaat Van Craenenbroek, Alle ‘Speurtochten’ uit **Zweertdanserke** in één document:

“Mr. Jacob vander Eyk haald voor den dag het Oude Veld-geschrey dezer Stede **Thurt** en **Thurdrecht**, corrupte **Thure - Thurette**, waar van (**misschien den Heydenen ontleend**) over Vijftig of Sestig Jaren, als overblijfsel, de gedachtenisse noch werd behouden, inden Vasten-Avond-dans of Reye, die de Jonge Luyden, ten zelven tyden plegen te leyden, waar van de Leyds-man een blank Swaard voordroeg, Hy voor, en die reste na, Zingende en tot meermalen verhalende ‘t voorschreve Veld-geschrey.”

“Wat er ook van zij: Wij kunnen redelijk aannemen dat er **in het begin van de vijftiende eeuw te Dordrecht** een reidans met zwaard werd uitgevoerd door de Schippersgilden. Dat er sprake is van drie schippersgilden hoeft u niet te verwonderen. Dordrecht was toendertijd een van de grootste steden in West-Europa en er bestond inderdaad een groot aantal schippersgilden.”

Dr. G.D.J. Schotel, Oude Zeden en Gebruiken in Nederland: “Deze vasten-avond- of dans-spelen **zijn bij keur van 21 Dec. 1620 verboden** op boete.”

“**Hundreds of Place Names of Old Norse Origin**”,
(ook Thure-drith).

“Many English villages and towns were founded by **Vikings** in the
..... **9th and 10th centuries.**”

Adam van Bremen:

“In de **9e eeuw** zijn **Frisia** (het kustgebied van de
Lage Landen) en **Engeland** onderworpen aan de
..... **Denen.**”

Volgens archeoloog W.A. van Es “zouden **Deense** edelen het **Zeeuwse en
Hollandse kustgebied** tussen **804** en **885** in handen hebben gehad. In
feite beheersten zij de zo belangrijke delta van **Schelde, Maas en Rijn.**”

Nelleke IJssennagger:

“**Frisia**, het kustgebied tussen Zwin (bij Brugge) en Weser (bij Bremen), was in
de **Vikingtijd**, ca. **800-1050**, meer verbonden met de **Vikingwereld
rond de Noordzee** dan we dachten, vooral met **Engeland** en **Denemarken.**”

“Met hun schepen vaarden de **Vikings** langs de **Nederlandse kust**, al-
waar zij handel voerden met de Nederlandse kustbewoners.”

Dat schrijft Nelleke IJssennagger, die in 2017 promoveerde aan de Rijksuni-
versiteit van Groningen. Er was volgens haar sprake van “een structurele
relatie, en dus niet een incidentele aanval of handelsactiviteit.”

Dordtse historicus Henk ‘t Jong:

“Of er langs de Thuredrith (**de Thure**) in de **9e eeuw** al mensen woon-
den is niet zeker, maar de vondst in de binnenstad van een Karolingische
munt, de *styca*, geslagen tussen **841-849** in Northumbria (GB),
..... **geeft aan dat dit zeker mogelijk is.**”

Vereniging Oud-Dordrecht:

“Over het ontstaan van **Dordrecht** zijn er nog meer mythen dan feiten beschikbaar. Dat de eerste bewoners zich zo in de **10e eeuw** langs de Thuredrith (**dat moet zijn: langs de Thure**) vestigden is vrijwel zeker en ook dat de huidige **Wijnhaven daar onderdeel van was**” (waarin het niet zozeer nodig was dat “**zeilscheepjes met één vierkant ra-zeil getrokken moesten worden**”, ... immers varende, zeilend door ‘bevaarbaar water’).

Dordtse archeoloog Marc Dorst:

“Geachte heer Kloens,

Dank voor het toezenden van uw artikel over de naamgeving van Dordrecht. U heeft het behoorlijk uitputtend nagezocht en het is natuurlijk altijd een optie dat het hiervan afgeleid is (etymologie is niet mijn vakgebied, dus ik durf geen uitspraken te doen over de juistheid). Het is zeker een goede hypothese om in het achterhoofd te houden. Voor wat ons archeologen in dit geval betreft; de oudste resten (ophogingslagen) op de oevers van de Thuredrith dateren van rond begin 11e eeuw, maar bewoning in de 10e en 9e eeuw is hier ook mogelijk. Helaas weten we hier, los van enkele vondsten uit deze periode en een paar hergebruikte palen uit deze tijd in de houten kerk uit ca. 1028 op de vindplaats gezondheidspark, niets van.

En wie hier destijds woonden, is al helemaal onduidelijk; er zijn tot op heden in ieder geval nog nooit “echte” Scandinavische (viking) voorwerpen gevonden. En een recent herkomstonderzoek door middel van strontium-analyse van de oudste bewoners in deze streek wijzen ook niet (direct) op een herkomst in Scandinavië of Engeland.

Maar we weten nooit wat er in de toekomst nog aan informatie naar boven komt.”

(Ik heb zijn reactie zéér op prijs gesteld!)

Bewoning in de 10e en 9e eeuw is hier mogelijk:

Opnieuw:

“Many English villages and towns were founded by Vikings in the **9th and 10th centuries.**” Adam van Bremen: “In de **9e eeuw** zijn **Frisia** (het kustgebied van de Lage Landen) en **Engeland** onderworpen aan de **Denen.**” Volgens archeoloog W.A. van Es “zouden **Deense** edelen het Zeeuwse en Hollandse kustgebied tussen **804** en **885** in handen hebben gehad. In feite beheersten zij zo de belangrijke delta van Schelde, Maas en Rijn.”

Een houten kerk uit ca. 1028 in het Gezondheidspark!

“De Friezen hielden vast aan hun eigen geloof.”

“Er verrezen met hulp vanuit grote Frankische kloosters en bisschoppelijke centra **in de 10e eeuw** overal houten kerkjes. Het zou tot en met de tweede helft van de **12e eeuw** duren voordat in de Friese gebieden sprake was van intensief geestelijk leven.” (Zie internet.)

“De bewoners van de Lage Landen lieten zich maar langzaam overtuigen en het duurde eeuwen voordat de kerk zijn positie hier definitief had verzekerd - **denkt men thans. Het duurde tot omstreeks het jaar 1000** voordat alle ‘heidense’ bewoners ook daadwerkelijk gekerstend waren en ‘heidense’ religies van de **Friezen** en **Saksen** waren uitgestorven.”

Ik ontving ook een reactie van **Jan Willem Boezeman** van Historisch Documentatie en Kenniscentrum Augustijnenhof, Hof 15:

“Wat een boeiend en verhelderend artikel, hartelijk dank! Denkt u dat we dit (onder verwijzing naar de eerdere publicatie in SEMafoor) in ons tijdschrift Dordrecht Monumenteel Dordtsgeboren zouden mogen plaatsen?”

We nemen het in ieder geval op in de literatuurlijst van de Canon van Dordrecht onder het venster ‘Thuredrech’.”

Van **Henk ‘t Jong** ontving ik de reactie: “Ik ga echt niet in op uw nieuwste werkstuk” (mijn artikel in SEMafoor). Ik schreef hem:

“Binnenkort verschijnt op mijn website een nieuw werkstuk, ontstaan uit voortschrijdend inzicht, waardoor ik in uw **vaarwater** terecht ben gekomen.”

Zijn reactie: “Succes ermee. U zit trouwens geenszins in mijn vaarwater hoor; we bevinden ons in geheel van elkaar gescheiden wateren.”

Ik kies hier immers voor **drecht**, d.i. ‘**vaart**’ ‘**vaarwater**’, ‘**bevaarbaar water**’ (met ‘overzetveer’,).

Zie noot 3, hoofdstuk 2 van *De Oudste stad van Holland*: “Van Osta, ‘Drecht en drecht-namen’ (1996); Van Durme ‘**Drecht ‘vaarwater**’, Kioldrecht ‘vaargeul’ (2009). Door dr. Van Osta is onlangs bevestigd dat de betekenis nog steeds staat, mail 29.9.2019.”

Van **Jan Alleblas** (42 jaar werkzaam bij het archief van Dordrecht) ontving ik de volgende reactie: “Hartelijk dank voor het toesturen van je artikel over de vernoeming van Dordrecht. Ik zal het uitprinten, doornemen en vervolgen in de archiefbibliotheek opnemen.”

Apud Thuredrech

Henk 't Jong schrijft: “Maar is **Dordrecht** dan wel **1000 jaar** oud? Jawel. **En nog wel ouder ook**. Het schijnt dat onze stadsarcheologen recent aanwijzingen hebben gevonden dat we nog verder terug kunnen. Ze zullen daar binnenkort wel mee naar buiten komen.” “Ook langs de Dubbel in de Dordtse Waard (Wolbrandskerke) moet in de **9e eeuw** al zijn gewoond.”

“De Noormannen, dit haast mytisch geworden volk uit het noorden, hadden in de **9e en 10e eeuw** vele grafplaatsen en nederzettingen in Nederland en Belgie”; tekst van Uitgeverij Omniboek: *Vikingen, Noormannen in de Lage Landen*, Luit van der Tuuk, historicus, conservator Museum Dorestad.

In die tijd moet Dordrecht zijn ontstaan, immers genoemd naar de god **Thure**, “variant form of the god **Thor** or **Thur**”, daarom **Thure**-drith, **Thor**-drecht, **Thur**-drecht en **Tor**-drecht, **Tur**-drecht, de oude namen van Dordrecht, zoals ook veelvuldig in Danelaw (Engeland) en in de Scandinavische landen te vinden, **dezelfde eerste kenmerkende toponymische elementen rondom de Noordzee**.

Noordzeecultuur

Nogmaals:

In Engeland (Noord- en Oost-Engeland), toen de Danelaw geheten, werden vele plaatsen genoemd naar **Thor**, ook aangeduid met **Thure**, “variant form of **Thor** or **Thur**, the name of a Norse and Germanic god of thunder.”

“Al vóór de Vikingtijd (**793-1066**) was er sprake van nauw contact met de volken rondom de Noordzee, waaronder Frisia, het kustgebied van de Lage Landen tussen Vlaanderen en Noord-Duitsland.” (“Aan het eind van de **8e eeuw** was Frisia onderdeel van het Frankische rijk geworden.)

“In havens en handelsplaatsen werden talen, tradities en overtuigingen uitgewisseld. Die raken vermengd tot een ‘**Noordzeecultuur**’ die de noordelingen met elkaar verbindt. Ook werden in **Frisia** heidense goden aanbeden. Zo zijn er in het Nederlandse kustgebied sieraden gevonden met beeltenissen van de Noorse oppergod **Odin**.”

“De periode van ca. **800** tot **1050** wordt in Europa de **Vikingtijd** genoemd. Het is de periode waarin Scandinavische groepen uitzwermen over de Britse eilanden, het Europese continent en ver daarbuiten. In de periode voorafgaand aan de Vikingtijd is het **Nederlandse kustgebied** sterk verbonden met de andere Noordzeekustgebieden. Er wordt soms zelfs gesproken van een Noordzeecultuur met gedeelde of verwante religie, talen en cultuuruitingen. **In de Vikingtijd wordt de Noordzeewereld vooral een Vikingwereld.**”

“De Vikingtijd begon in **793** en voor **de komende twee eeuwen heersten de Vikingen over de Noordzee.**”

“De meeste Vikingen behielden het oude geloof tot ver in de **11e eeuw.**”

“De kerstening van de Friezen begon in de tweede helft van de **7e eeuw** en duurde tot het begin van de **11e eeuw** en nam dus drie eeuwen in beslag.”

“Volgens **Ludo Milis**, auteur van *De Gouden Delta der Lage Landen*, **hebben alle rivieren van de Lage Landen de Vikingen op hun snelle schepen zien passeren.**” (Prof. dr. Ludo Milis (1940) was als gewoon hoogleraar middeleeuwse geschiedenis verbonden aan de Universiteit van Gent, discipline **Geschiedenis** en **Archeologie**. Hij schreef over “De Heidense Middeleeuwen”.)

“Van de **9e** tot de **12e eeuw** zwermde **Deense, Noorse** en **Friese** zeevaarders uit over **de Britse eilanden** en het **kustgebied van Frisia, de Lage Landen.**”

“De heidense **Denen die naar de Lage Landen** kwamen, troffen in menig opzicht een vergelijkbare situatie aan als in hun vaderland.”

“Met een belangrijk deel van de bevolking, de **meestal heidense Friezen**, hadden ze historische en culturele banden.” “De Noormannen waren niet (alleen) maar plunders, maar speelden ook hun rol in de politieke machtsstrijd in die tijd en sommigen vestigden zich permanent in de Lage Landen.”

Nogmaals: “Engeland was in de **9e** en **10e eeuw** gekoloniseerd door **Deense Vikingen**, handel drijvend met de zeevaarders en handelaars van **de Lage Landen**, onderdeel van **een gemeenschappelijke Noordzeecultuur.**”

“Dit langgerekte landenlint der **Lage Landen** werd doorsneden door grote rivieren als de **Schelde, Maas, Rijn, Eems** en **Weser**, alwaar o.a.

.....
Thuredrith “gunstich was gelegen als een spin in het web van rivieren en waterlopen, op een (zoals in Engeland beschreven)
“**strategic location in the Massive Rhine (Waal), Meuse, Scheldt delta**”.

“We kunnen dit gebied nauwkeuriger definiëren als de kuststreek tussen het mondingsgebied van de riviertjes de Aa in Frans-Vlaanderen en de Weser in Oost-Engeland.

Juist in dit gebied hebben de Noormannen een bijzondere rol gespeeld.”

“Het is vreemd te moeten constateren dat de verrichtingen van de Noormannen in onze streken internationaal onderbelicht zijn gebleven.” (Zie Luit van der Tuuk.)

“In de langgerekte kustvlakte van de Lage Landen waren de **Friezen** en de **Vikingen** als zeevaarders en handelaars **nauw verbonden**.”

“De Vikingen waren onderdeel van een gemeenschappelijke **Noordzeecultuur**.” “Dit was al zo voor de eerste bezoeken van de Vikingen aan onze kusten.”

“De **Vikingen** waren niet alleen maar gewetenloze plunderaars, **die tussen de 9e en 11e eeuw** op rooftocht, ‘op Viking’ gingen in het **Nederlandse kustgebied van Frisia**.”

“De Scandinaviërs kwamen hier ook op een vreedzame manier, voor de handel.”

“Het clichébeeld van de Vikingen geldt nu niet meer.”

Nogmaals, “Onderlinge handelscontacten tussen Noordzeelanden waren er al lang vóór de Vikingtijd.”

“Met hun schepen vaarden de Vikingen langs de Nederlandse kust waar zij handel voerden met de Nederlandse kustbewoners.”

Beschreyvinge der stad Dordrecht van Matthys Balen, 1677

“Andere leyden den Naam af van Thor of Thur, een Afgod der Oude Saksen dezer Landen, diese Aanbaden en Offerande dede, eer S. Willebrord haar Onzes Heylands Leere verkundigden. Zy geloofden dat, als hy Aangeropen en gebeden wierd, en dat’ er Offeranden en Diensten, ter eeren, werden gedaen, dat’ y dan gaf schoon en bekwaam weer, en dede het Graan en allerley Vruchten overvloedig wassen, en keerden van hun de Pest en andere Besmettelijke ziekten. Maar als hy vergramd was, zoo veroorzaakte hy Quaad Weer, Storm, Slag-regen, Hagel, Blixem, Donder, en eygende hem alle Weken eenen dag toe, die Wy Donderdag, de Zweden, Denen en Islanders Thorsdag of Thorstag, en d’Engelsche Thursday noemen. Hy werd beschreven en uyt gebeeld, zittende in een groote Zale in volle Heerlijkheid aan ‘t voeten eynde van een Gedekt Bedde, hebbende op zijn hoofd een Goude Kroone, en daar rondom 12 blinkende gulde Sterren.

Jacobus Lydius, gedenkt ook dezen Afgod Thor, den Oppersten onder de Afgoden der Duytsen, die vanden Suabers uytgebeeld werd gelijk Jupiter, met een staf inde hand, ende werd gehouden te heerschen over den Donder, Blixem, Regen, Wind, en de geheele Lucht; **ende werd gehouden aan Dordrecht den naam gegeven te hebben,** om dat hy aldaar seer neerstig wierd gedient. En is dit dies te waarschijnliker, om dat in sekeren Brieven van Keyzer Henrik, de Vierde van dien naam, eenige voetstappen van den oorspronk van den naam Dordrecht vernomen werden, als zijnde daar geschreven niet **Dordrecht**, maar **Thurendrecht**.”

“**Jacobus Lydius** (1610-1679) was predikant te Dordrecht, begraven in de Nieuwkerk.”

“Int Jaer 1637, inde maent van Januarij is Isaacus Lydius ende Dominus **Jacobus Lydius**, beyde Soonen van den hooghgeleerden Balthazar Lydius, in seynen leven Predicant alhier, aengenomen ende bevestight tot kercken Dienaren binnen Dordrecht.”

Thor-dracht is genoemd naar de god **Thor**

Is Dor in Dor-drecht, Thure in Thure-drith en Thor in Thor-*dracht*
..... **het voorzetsel door?**

Is *dracht, drith, drecht* een waterloop waarmee men schepen
..... **door-heen trekt?**

Is **Thure-drith** de 11e eeuwse schrijfwijze van **Door-trek?**

Zijn volgens Henk 't Jong de verklaringen over de herkomst van Dordrecht
van vóór het jaar 1996 **voorgoed ontkracht?**

Kan dat slechts met twee oude namen van Dordrecht, namelijk
..... **Thure-drith** en **Dur-dreth?**

Ward Van Osta schrijft in “Drecht en drecht-namen” over
..... ***dracht, < ofri. drega, draga,***
maar weet niet dat Dordrecht voorheen ook werd aangeduid met
..... **Thor-dracht.**

Hoe kan een naam als Dordrecht nog verkláárd worden **als niet alle oude
namen worden genoemd?**

**Thor-dracht, Thor-drecht, Thur-drecht, Tor-drecht, Tur-drecht,
Thort, Dort en Thurt, Durt**
ontbreken bij Dordrecht in ‘Drecht en drecht-namen’ van naamkundige
..... **Ward Van Osta.**

Thure-drith is niet gewoon het oude woord voor Door-trek.

Nogmaals Henk 't Jong, zijn 4 zinnen over de herkomst van **Thure-drith**:

“Als een **rivier** of **rivierdeel** een naam met als achtervoegsel ‘*drith*’ heeft, was het een **bevaarbaar water**. Al zeilend met je scheepje met één vierkant ra-zeil kon je hierdoor manoeuvreren als er voldoende wind was. Was dat niet het geval dan kon je door de geul getrokken worden. Dat is wat **Thure-drith** of **Thure-drech(t)** betekent: **door-slepen, door-trekken**.” (Zie blz. 32 en 33 van *De oudste stad van Holland*.)

Was de Oude Haven een geul?

Nogmaals:

Bij deze tekst wordt verwezen naar noot 3: “Van Osta, ‘Drecht en drecht-namen’ (1996) 31- 48; **Van Durme**, “**Drecht ‘vaarwater’**. Kioldrecht ‘vaargeul’ (2009) 261-266. Door dr. Van Osta onlangs bevestigd dat de betekenis nog steeds staat, mail 29.9.2019.” (Zie *De oudste stad van Holland*, blz. 212.)

Thure-drith betekent dán **Thure-‘vaarwater’**,
Thure-‘navigable water’

“variant form of **Thor** or **Thur**, the name of a Norse and Germanic god of thunder”, daarom óók aangeduid met

..... **Thor**- en **Thur**-drecht, **Tor**- en **Tur**-drecht,
in de loop der tijd ook geworden tot **Dor**- en **Dur**-drecht.

Nogmaals:

Naamkundige Ward Van Osta heeft Dordrecht **verklaard** aan de hand van slechts twee oude namen van Dordrecht, n.l.
..... **Thure-drith** en **Dur-drecht**.

dracht, > drecht

De meest bekende oude namen van Dordrecht:

Thure-drech

Thure-drith

Thure-drich

Thor-dracht,^{1x}

Thor-drecht, 2 x

Thur-drecht

Tor-drecht (wijd verbreid)

Tur-drecht

Nogmaals:

Zie hierna ook nog de oude namen van omstreeks het jaar 1200: **Dur-dreth**, **Dur-trich**, **Dhur-dreght**, **Dur-trich**, **Dur-drech**, **Dvr-tricht**, **Dur-thric**.

Naamkundigen Luc Van Durme en Ward Van Osta weten niet dat *Thor-dracht* een oude naam van *Dor-drecht* is.

Zie “*Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*”, Deel 3 (1920) van J.L. van Dalen (Archief Dordrecht), oudste namen: Thure-drech, Thure-drich, Thure-drith, twee keer Thor-drecht en één keer **Thor-dracht**.

Het water de *Dracht* in Friesland

“Drachten in Friesland, 1460 Zuider-dracht, 1579 Noorder-drachten; reeds in de middeleeuwen lagen hier twee boerendorpjes, Noorder en Zuider Dracht(en). **Dracht** ontleent zijn naam aan **het water de Dracht** of Drait, een afleiding van ofri. (Oudfries) **draga** ‘trekken’, maar ook ‘stromen’. Verwant met **drecht** in namen als Dordrecht, Moordrecht en Zwijndrecht.” (Zie *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie* van G. Van Berkel en K. Samplonius.)

Naamkunde:

De betekenis van *drecht* volgens professoren in de naamkunde:

‘doorwaadbare plaats’

‘overtocht’, ‘overzetplaats’

**‘plaats waar men een water pleegt over te steken,
veer’**

‘waterloop’, ‘vaart’, ‘vaarwater’, ‘stroom’, ‘tocht’

‘bevaarbaar water’, ‘drijvend water’, ‘kreek’

‘overtoom = over*drag*’

‘het dragen van schepen’, ‘draagplaats van schepen’

‘plaats waar men (over) trekt, veer’, ‘overzetveer’

‘water waar men overheen varen moet’

**‘varen om de overkant van een waterloop te berei-
ken’**

**‘water(loop), waar schepen worden getrokken, ge-
sleept’ (Van Osta)**

Naamkundige Luc Van Durme:

“Een *drecht* zou het deel van een waterloop zijn geweest waar schepen konden varen, m.a.w.

..... een **vaarwater.**”

(Zie “Meetjeslandse toponiemen tot 1600.”)

Van Osta: “**zijriviertjes** van **Schelde, Rijn** en **Maas** in hun uiterste **benedenloop**”.

Zijriviertjes die nog bevaarbaar zijn.

Dán betekent **Thure-drith Thure-‘vaarwater’**, “variant form of **Thor** or **Thur**, the name of a Norse and Germanic god of thunder”.

Van Durme haalt daarbij het volgende 15e eeuwse citaat aan:

“In deze stat loept een rivier tot in de zee, die schepen draghet.” (Zie “Meetjeslandse toponiemen tot 1600.”)

in 2009

“Van Durme (2009:264) legt de link tussen *drecht*, *dracht* en het werkwoord *dragen*, maar wel in de betekenis van ‘het **dragen** van schepen’, ‘**bevaarbaar zijn**’.” (Dus bij hem géén trekken of slepen.)
(Zie Meetjeslandse toponiemen tot 1600, bijeengebracht door Achiël De Vos e.a.)

in 1996

“Volgens Ward Van Osta (1996:61) is het bestanddeel *drecht* **dragen**. Hij omschrijft de betekenis als ‘**water(loop)**’ of gedeelte van een water(loop), **waar schepen** (vanop de oever) **worden gesleept**’.”
(Zie Meetjeslandse toponiemen tot 1600.)

In ‘Drecht en drecht-namen’ van Van Osta staat **5 keer** *dracht*, volgens Pottmeyer ook ‘**trekken**’. Maar **Thor-dracht** wordt nergens genoemd.

Tekst van **Van Osta** in **Drecht en drecht-namen**
(Naamkunde 1996):

in 1991 *drecht* < *traiectum*, ‘overzetplaats’

“Bij het doorbladeren van Van Dale’s Etymologisch Woordenboek (1991) werd ik bij het lemma *drecht*, *trecht*, *tricht* (‘overvaart, doorwaadbare plaats’) verrast door de etymologische verklaring “< lat. *traiectum*”.”

“Al lang bestaat immers, zo dacht ik, de communis opinio dat wél -*trecht* en -*tricht* (in *Utrecht*, *Maastricht*, *Tricht*) uit *trāiectus*, -*um*, ontwikkeld zijn, maar dat voor (-)*drecht* germaanse oorsprong geldt.”

“Het Etymologisch Woordenboek van De Vries (1991:381) vermeldt dan ook *trecht* ‘overzetplaats’ < lat. *trāiectum* alleen voor sommige plaatsnamen en houdt voor *drecht* (1991:117) rekening met germaanse oorsprong.”

***drecht*: ‘waterloop’ < ‘veer’**

“Toch stelt dit woordenboek bij *drecht* (‘waterloop’ < ‘veer’) dat ook dit woord rechtstreeks uit het *latijn* ontstaan kan zijn.”

in 1991 ‘plaats waar men een water pleegt over te steken’

“Claes (1991:496) noemt *drecht* eveneens ‘plaats waar men een water pleegt over te steken’ en voor de etymologie stelt hij voorzichtig “misch. < Lat, *trajectum*”.”

***drecht* ‘overzetplaats’?**

“Heeft Pottmeyer (1929:179) zich dan ten onrechte verheugd over het feit dat Muller “de humanistische boekenwijsheid dat *drecht* zou voortkomen van lat. *trajectum* (-*us*), eindelijk den kop heeft ingetrapt” en dat die “legende die zich nu al door verschillende eeuwen voortslingert (...) voor goed afgedaan” is? En is het dan toch een uitgemaakte zaak dat *drecht* ‘overzetplaats’ betekent? Het leek mij de moeite om de kwestie wat nader te onderzoeken.”

Tot in de 20e eeuw: *drecht*, ‘overtocht’, ‘overzetplaats’, ‘veer’

“Tot in de 20e eeuw heeft men gemeend dat PIN zoals *Utrecht*, *Dordrecht*, *Maastricht* etc. eenzelfde tweede lid bevatten (*trecht* = *tricht* = *drecht*), dat dan “verbasterd” zou zijn uit latijn *trajectus* (-um) en oorspronkelijk de betekenis had van ‘overtocht’, ‘overzetplaats’, ‘veer’.” Enz.

***trecht* < *trajectum*: ‘veer’ en *drecht*: duistere betekenis**

“Leendertz (1848:17) tekende daartegen verzet aan. Volgens hem moet men twee elementen onderscheiden: *trecht*, met de betekenis ‘veer’ en ontstaan uit latijn *trajectus* (ten onzent alleen in de namen *Utrecht*, *Maastricht* en *Tricht*) en *drecht*, een waterbenaming van germaanse oorsprong en met duistere betekenis (maar zeker **niet** ‘veer’).”

.....

Maas-*tricht* én Dur-*tricht*

Dordrecht heeft circa 1200 dezelfde tweede elementen als bij *Maastricht*:
Dur-tricht, *Dur-trich* (2 x), *Dur-thric*, *Dur-tret* (-werde).

.....

drecht*: geen *trajectum

“Er zijn immers “verscheidene wateren, die *Drecht* heten” en dit *drecht* “**kan niet van *trajectus* komen**”, mede wegens de dr-anlaut.”

“Vooralsinds Muller (1928:60) werd de essentie van deze opvatting lang als een verworvenheid beschouwd: het latijn *trajectum* ligt wel aan de basis van *Utrecht*, *Maastricht*, *Tricht* en *Trith-St-Léger* (zie TW), maar moet onderscheiden worden van (-)*drecht*.”

recentelijk: *drecht* < *trajectum*

Vermoedelijk in het licht van de bevindingen bij het onderzoek naar de betekenis van dit *drecht* denkt men echter blijkbaar recentelijk opnieuw aan de etymologie *drecht* < *trajectum* (cjr.supra).

Drecht komt alleen toponymisch voor, meestal als tweede lid van een aantal namen die aangetroffen worden in een vrijwel aaneensluitend gebied, dat zich uitstrekt van Vlaanderen tot Friesland (Schönfeld 1955:160).

“Wie de literatuur doorneemt zal begrijpen waarom Gysseling *drecht* één van de moeilijkste toponymische elementen noemde. Het is een voorwerp geweest van een moeizame zoektocht.”

drecht, drifti: ‘drijvend water’

“**Gysseling** (1951) geloofde aanvankelijk dat *drecht* opklimt tot *drifti-* ‘drijvend water’.”

“**Moerman** (1956:55) en **De Vries** (1962:48) sloten zich aan bij **Gysselings etymologie**, maar **Schönfeld** (1952:167) kon zijn opvatting niet delen.”

drifti: ‘kreek’

“Ondanks de kritiek van **Blok** (1959:12) bleef **Gysseling** bij *drifti-*, met de betekenis ‘kreek’.”

drifti: ‘veer’?

“Maar na het artikel van **Daan** en **Blok** (1970) was hij geneigd als oorspronkelijke betekenis ‘veer’ aan te nemen. Later (1986) verwierp hij evenwel zelf zijn etymologie uit *drifti-* wegens het fonetische bezwaar.....”

tasten in het duister

“Nadat men het verband met *trajectum* had verworpen, tastte men aanvankelijk in het duister, zowel wat de betekenis als de etymologie van *drecht* betreft.”

drift: ‘weide’ of ‘bouwland’

“**Verdam** (1884:214) vroeg zich af of het niet ging om *drift*, een afleiding van *driven*, misschien in de betekenis van ‘weide’ of ‘bouwland’.”

drecht: oorspronkelijk een waterbenaming

Leendertz (1858:17) vermoedde dat het een waternaam was en later trachtte ook **Muller** (1928) aan te tonen dat *drecht* oorspronkelijk een waterbenaming moest geweest zijn, wellicht een bijvorm van *drift* (afgeleid van *driven*, **drifti-*) hoewel hij zelf de bezwaren daartegen inzag: PIN vertonen steeds -*drecht*, nooit -*drift* en de -*ft* zou in Friese dialecten moeten bewaard zijn.

drecht, drifti: ‘drijvend water’

Ook **Gysseling** (1951) geloofde aanvankelijk dat *drecht* opklimt tot *drifti-* ‘drijvend water’: oude vormen zouden op *drifti-* wijzen, terwijl voor de fonetische evolutie -*ift* > -*echt* vergeleken wordt met *Vichte*, 966 *Fifta*, 1140 *Vehta*, 1149 *Vichta* etc.”

en zo voort

Tekst van **Van Osta** onder het kopje: “**De ware betekenis van drecht?**”

“**Toch zijn er verworven inzichten van dien aard dat ze toelaten om tot een verklaring te komen die m.i. op een hoge graad van waarschijnlijkheid kan bogen.**”

“Zo is uit de **discussie** gebleken dat **drecht** vrijwel zeker een afleiding is van **dragen** met de oorspronkelijke betekenis ‘**trekken, slepen**’, dat de benaming in verband moet staan met **water(loop)** en dit verband te maken moet hebben met een of andere omstandigheid die typisch was voor het beperkte gebied waarin **drecht**-namen voorkomen.”

“Al die voorwaarden worden **m.i.** vervuld van het begrip ‘**water(loop)** of gedeelte van een water(loop) waar **schepen** (vanop de oever) **werden gesleept** (en waarlangs dus een **trekpaard** of Znl. **Tragel** zal gelegen hebben).” Het woord **Tragel** betekent **lage kade** waarop soms een **jaagpad** was aangelegd.

“Het **drecht**-gebied is van oudsher een gebied met intense scheepvaartbedrijvigheid, de waterlopen hebben vanaf de oever een relatief grote diepte (vandaar dat **voorden** er afwezig zijn!) en het vlakke, open terrein biedt overal plaats voor een **jaagpad**.”

“Maar ook zeilscheepjes moesten af en toe getrokken worden waar een waterloop of een deel ervan niet geschikt of te onveilig was voor het zeilen.”

“Dit kon bijv. gebeuren om tegen de stroom of tegen de wind in te varen, om het ene grote vaarwater in het andere te geraken langs een kleiner, maar niet bezeilbaar water.”

“**Het trekken gebeurde o.a. met paarden**, maar zelfs met mankracht, en dit laatste niet alleen in de middeleeuwen, zoals Poelman (1908:156) beschrijft, maar ook later, zoals bijv. te zien op oude afbeeldingen.”

“Indien het ging om een kleinere waterloop die over de hele lengte onbezeilbaar was of die regelmatig met **trekschuiten** bevaren werd, dan kan die waterloop “**de Drecht**” genoemd zijn.”

“Ging het om een waterloop die slechts over een bepaalde lengte onbezeilbaar was of waar op een bepaald traject een geregelde **trekvaartactiviteit** bestond (bijv. personen-vervoer of vervoer van grondstoffen en dgl., bijv. van punt A naar B), dan kon ook dit gedeelte van de waterloop **drecht** benoemd worden, hoewel de waterloop zelf een andere naam had.”

“Men zou dan bijv. kunnen zeggen: op de Oude Rijn aan de **drecht**, d.i. het gedeelte van de Oude Rijn waar schepen gesleept werden.”

en zo voort

Is Van Osta al eens komen kijken naar de Oude Haven, eerder de Thure, nu de Wijnhaven?

Werden dáár eertijds scheepjes met één vierkant ra-zeil getrokken?

Nog wat zinnen uit **Drecht en drecht-namen** van W. Van Osta:

drecht is een waterbenaming.

“Muller (1928) trachtte aan te tonen dat **drecht** oorspronkelijk een waterbenaming moet zijn geweest, wellicht een bijvorm van **drift** (afgeleid van **driven**, ***drifti-**).”

Drecht is een waternaam

“Leendertz (1858”17) vermoedde dat **drecht** een waternaam was.”

drecht: ‘draagplaats van schepen

“Een ander geluid bracht Pottmeyer (1929). Met het werkwoord **dragen** voor ogen zocht hij voor de betekenis van **drecht** aansluiting bij fra. en eng. **portage** ‘draagplaats van schepen’. Pottmeyer denkt voor **drecht** aan Friese oorsprong.”

“Tegen deze verklaring had Muller (1930:102 vv.) enkele bezwaren: in Friesland treft men geen **drecht** aan, wel **dracht** (< **dragen**),
en een betekenis ‘trekken’ van dragen is onzeker.”

“De Vries (1930:76) wees op scand. **draga**, **drega**, oe. **dragen** ‘trekken’.”

Prof. dr. Jozef Van Loon:

“Drecht kan verklaren waarom zijn verspreidingsgebied zo beperkt is gebleven. Uit de overzichtslijst van Van Osta blijkt dat drecht slechts voorkomt aan zijrivieren of riviertjes van Schelde, Maas of Rijn in hun uiterste benedenloop, merkwaardig genoeg nooit echter aan de monding of in bij uitstek waterrijke gebieden als Zeeland, Maritiem Vlaanderen enz., evenmin echter wat meer stroomopwaarts in o.m. de provincies Utrecht, Gelderland, Antwerpen of Oost-Vlaanderen.”

“Een bezwaar tegen de gelijkstelling **drecht** = **dracht** is dat het appellatief nergens met **e-vocalisme** is geattesteerd, en dat het proprium nooit geïsoleerd als simplex voorkomt.”

Zie “*Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, Deel 3 (1920) van J.L. van Dalen (Archief Dordrecht), de oude namen Thure-drech, Thure-drich, Thure-drith en twee keer **Thor-drecht** en één keer **Thor-dracht**.”

Naamkunde. Jaargang 7 (1975) – [tijdschrift] Naamkunde

Enkele Belgische leenwoorden in de toponymie

***drecht*: oorspronkelijk ‘overzetveer’**

‘varen om de overkant van een waterloop te bereiken’

“Blijkens de kaart bij Jo Daan en D.P. **Blok**, Van randstad tot landrand (*Amsterdam* 1969), en de bijbehorende tekst op p. 48, komt **drecht** alleen daar voor waar geen vaste bodem is, t.t.z. waar de bodem uit veen of zachte klei bestaat, zodat men verplicht is **te varen om de overkant van een waterloop te bereiken**, namelijk in het binnenland van Holland, hier en daar in Friesland en aan de benedenloop van de IJssel en Schelde, met uitsluiting dus van zandstreken en van de Westvlaamse polders. Daaruit concludeert **Blok** dat **drecht** oorspronkelijk ‘overzetveer’ heeft betekend, waaruit zich secundair de betekenis ontwikkelde ‘**water waar men overheen varen moet**’. Wel moet men met geografische verbreiding en de bodemgesteldheid rekening houden.

De oudste vormen wijzen op **i**, b.v. 1074 kop. midden 12e **Thuredrith**, nu Dordrecht (**puruh** ‘door, dwars’), en 1064 kop. midden 12e **Sigeldrith**, onbekend in Zuidholland.

Denkelijk is **drecht** een leenwoord uit het Belgische. Het klimt vermoedelijk op tot IE. **dereg-** ‘trekken + suffix - **ti** -, dus **deregti**, hetgeen, met Germaanse nivellering **e** > **i** vóór **i** (cf. Lat. **ceresia** > Oe. **cirisbeam**, Ohd. **kirsa**, NL. **kers**), **dirigti** geworden is, later **dricht** > **drecht**. De oorspronkelijke betekenis zou dan inderdaad geweest zijn

‘plaats waar men (over) trekt, veer’.”

Einde Naamkunde. Jaargang 7

Thure-drith zou dan betekenen **drith, drecht**, ‘plaats waar men een water over trekt, veer’, hier rivier de **Thure**, “variant form of **Thor** or **Thur**, the name of a Norse god of thunder”, daarom ook aangeduid met **Thor-drecht, Thur-drecht, Tor-drecht, Tur-drecht**.

Prof. Blok verklaart Dordrecht als: “onl. **drecht** ‘veer, waterloop’ met ?”

Of:

Thure-drith betekent dan **drith, drecht** ‘water (loop)’, ‘bevaarbaar water’, ‘vaarwater’, ‘stroom’, ‘kreek’, ‘tocht’, ‘draagplaats van schepen’ of

.....
‘plaats waar men een water pleegt over te steken’, ‘plaats waar men (over) trekt’, ‘veer’, ‘overzetveer’, ‘doorwaadbare plaats’, ‘overgang’, ‘overtocht’,

van de rivier de **Thure**, “variant form of the god **Thor** or **Thur**, the name of a Norse and Germanic god of thunder”, daarom ook aangeduid met **Thor-dracht** en **Thur-drecht** in de bronnen ook geschreven als

Tor-drecht en **Tur-drecht**, uiteindelijk geworden tot

Dor-drecht en **Dur-drecht**.

“**Dor-drecht** was eertijds **Thure-drech(t)** en **Dur-drecht**” is veelal te lezen op internet. Hoe is het mogelijk dat dit ook te zien is bij een **naamkundige**!

Dit schrijft Ward Van Osta over de herkomst van Dordrecht:

“Dordrecht. NZ aan de Merwede, oorspronkelijke naam van de korte rivier die Merwede en Dubbel verbond (M1:41), 1048 kop. ca. 1155 **Thuredrech** (K 115), 1200 **Durdreth** (TW 280). Verkl.: M1:43 verwerpt oude gissingen (‘dor’, riviern. ***Thured**, limb. dial. deur ‘stier’) en acht aannemelijk vergel. met *Thurlede* > *Durlede* en *Dortoghe* en dan bet. ‘**doortocht, doorvaart**’ (ook M2:98, S 169, Mo 56)’**vaart die door iets heen leidt**’ (DV 48); geen PsN, maar Wn. ***Thured** (De Vries 1932:20), terecht verworpen door M4:106; ‘**door, dwars**’ (TW); ws. ‘**door**’ (C 489).

Wellicht niet de ‘dwars-drecht’, maar de ‘door-drecht’, m.a.w. een verbindingswater waardoor de schepen getrokken worden (van Merwede naar Dubbel).”

Ward Van Osta:

treth, trich, tric, tricht, tret < trajectum!

Maar hij heeft geen weet van deze oude namen:

Dur-treth, Dur-trich, Dur-thric, Dvr-tricht

en **Dur-tret-werde** (Dortse Waard) (Zie *Lexicon van nederlandse toponiemen tot 1200* van R.E.Künzel, D.P. Blok en J.M. Verhoeff. En *Institute for the Archaeological Heritage* by Guy De Boe & Frans Verhaeghe, 1997.)

Zo ook geen weet van deze namen:

Thor-dracht, Thor-drecht, Thur-drecht,

en **Tor-drecht, Tur-drecht.**

De herkomst van de eerste elementen in deze namen is niet het voorzetsel ‘door’, maar de god Thor of Thur.

Zo ook geen weet van deze namen:

Thort, > Dort en Thurt, > Durt,

“containing the first element of the god Thor or Thur.”

Maas-tricht was vanaf **ca. 575** altijd **Traiecto**
of **Traiectum**, maar in **978**

..... **Thrieth**. Vergelijk

Mase-trieth met **Thure-drith**
1051 **1064**

Mase-trith met **Thure-drith**
ca. 1135-1180 **1064**

Mase-treht met **Dur-treth**
ca 1135-1180 **1200**

Mase-trich met 2x **Dur-trich**
ca. 1135-1180 **1200 en 1204**

Maas-trich met **Dur-thric**
..... **1198**

Maas-tricht! met **Dur-tricht!**
..... **1216** (Dvr-tricht)

“du **Treht**” is **Maas-tricht** in Franse documenten, ontstaan

uit latijn **traiectum**. Vergelijk **Dur-tret-werde**,
1200, oude naam (zie *Lexicon* van Blok) van de **Dortse Waard**.

“**Trajectum** of **Trieht** werd met de toevoeging van de naam van **de rivier**
voor het eerst in **1051** tot **Mase-trieth**, en uiteindelijk tot **Maas-tricht** (zie
het internet: *Mestreech Hoe en Wat*).

Henk ‘t Jong, *Apud Thuredrech* (een tekst die ik nog niet had gelezen):

“**Thure-drech** staat, zoals gezegd, natuurlijk voor **Dor-drecht** (of de Dor-drecht) en is een oud-Nederlands woord. Tot tamelijk recent heeft men die naam altijd uitgelegd als ‘**oversteekplaats in de Thure**’ of een soort doorwaadbare plaats in een rivier. Nog niet erg lang geleden, in **1996**, heeft een Belgische filoloog (taalkundige van verdwenen talen) in de Germaanse talen, Ward Van Osta, **voorgesteld** dat het achtervoegsel **-drecht** niet komt van het Latijnse **tractum**, maar dat het van **dregan, dragan**, oftewel **trekken** komt. Denk aan het Engelse to **drag**. **Thure is dan ‘door’** en het gehele woord staat dan voor ‘**door trekken**’. Overigens is deze betekenis van de stadsnaam inmiddels wel tot Wikipedia doorgedrongen.”

Men is altijd bezig met **Thure-drith**, nooit met **Thor-dracht, Thur-drecht**.

Zie Nifterlaca-forum:

In “Nederland, handboek der aardrijkskunde” van R. Schuling (**1936**) staat op p. 517 als voetnoot bij “**Thuredrech**” het volgende: “**Drecht** is een, waarschijnlijk Friesche, waternaam, met de betekenis “**vaart**” of “**tocht**”, als in het woord **Drachten**; “**Thure-drech**” zou dan kunnen zijn “**door-vaart**” of “**door-tocht**”.”

Nogmaals:

In mijn optiek zou dit dan moeten zijn: **Thure-drech** betekent **drecht, ‘vaart, vaarwater, bevaarbaar water’**, genoemd de **Thure**, “variant form of **Thor** or **Thur**, name of a Norse and Germanic god of thunder”, daarom ook **Thor-dracht, Thur-drecht** en **Tor-drecht, Tur-drecht**.

Thure-drith is dan Thure-‘vaarwater’.

Zie naamkundige dr. Luc Van Durme:

“Een **drecht** zou het deel van een **waterloop** zijn geweest **waar schepen konden varen**, m.a.w. een **vaarwater**.”

Zie eerder.

Zie naamkundige prof. dr. D.P. Blok:

“**Thure-drith**, Oudnederlands **drecht ‘veer, waterloop’** met **?**.”

Blok heeft voor Thure geen verklaring.

Thure is hier niet ‘**door**’.

Nogmaals tempelvelt:

Dordrecht was voorheen ook 2x **Thor-drecht**
en 1x **Thor-dracht**.

Tempelvelt bij Thor-drecht

De éérste zinnen in de *Geschiedenis van Dordrecht tot 1572* van Jan van Herwaarden, Dick de Boer, Fred van Kan en Gerrit Verhoeven zijn:

“In één van de oudste bewaard gebleven stukken over Dordrecht wordt een stuk land in de buurt

..... ***Tempelvelt*** genoemd.

Het is een Nederlands woord in een Latijnse oorkonde dat niet zonder meer begrijpelijk is.”

En:

“***Tempelvelt*** doet hier denken aan heidense, niet- en vóór-christelijke, erediensten.”

Wáárom denkt men niet verder?

De God **Thor** werd immers vereerd, aanbeden in **tempels**.

Waarom denkt hier niemand bij de oude naam **Thor-drecht** aan de **God Thor**, immers de heidense godsdienst van vóór de kerstening van het kustgebied van de Lage Landen?

Het eerste hoofdstuk in *Geschiedenis van Dordrecht tot 1572* heeft als titel:
..... ONTSTAAN EN OUDSTE GESCHIEDENIS VAN DORDRECHT,
waarna de kop **Legenden.**

Nogmaals:

“In één van de oudste bewaard gebleven stukken over Dordrecht wordt een stuk land in de buurt *Tempelvelt* genoemd. Het is een Nederlands woord in een Latijnse oorkonde dat niet zonder meer begrijpelijk is.”

Is dat een legende?

Waarom denkt men niet aan *Thor*-drecht?

Na deze twee eerste zinnen is er de volgende tekst:

“Het woord ‘*tempel*’ doet omstreeks 1200 denken aan de Orde van de Tempeliers, een geestelijke ridderorde die in de twaalfde eeuw in het kader van de kruistochten was ontstaan in het Heilige Land. De orde kreeg uitgebreide bezittingen, ook in wat wij de Nederlanden noemen, al hebben we daarover weinig betrouwbare gegevens. Nergens wordt in dit verband gerept van iets in de buurt van het latere Dordrecht, zodat het gerechtvaardigd is ook een andere associatie te volgen.”

Eerst *dán* volgt de tekst:

“*Tempelvelt* doet immers ook denken aan heidense, niet- en vóór-christelijke, erediensten, wat kan worden gecombineerd met verhalen over de stichting van Dordrecht

..... uit de oude doos.

Waarom wordt hier “één van de oudste bewaard gebleven stukken over Dordrecht” gecombineerd met verhalen uit de oude doos?

Er volgt dan meer dan een halve pagina met allerlei verhalen die hier inderdaad zo duidelijk “behoren tot het rijk der fabelen, hersenspinsels van voorgaande geslachten die hun geliefde stad graag als belangrijk centrum in oeroude tijden geworteld zagen.”

Wáárom wordt hier niet gedacht aan de oude namen van Dordrecht, namelijk **Thor-drecht en Thur-drecht?**

Wáárom wordt hier niet gedacht aan **de God Thor** of **Thur**.

Immers de ‘heidense godsdienst’ van vóór de kerstening van **Frisia in het kustgebied van de Lage Landen**.

Waarom wordt hier niet gedacht aan:

“Thor waren Tempel, Quellorte und Haine geweiht.”

Matthijs Balen spreekt in zijn werk *Beschrijving der Stad Dordrecht* uit 1675 (net als andere historici) over een **Tempelveld** waar het klooster **Heysterbach** gelegen moet hebben. Ook het verdwenen dorp **Wolbrandskerke** wordt aan dit veld gelinkt en is (vermoedelijk) teruggevonden in het huidige **Gezondheidspark**.

“Het tempelveld kan bestaan hebben uit een opgeworpen terp of heuvel waar zelfs **heidense rituelen plaatsvonden** en later het christelijke geloof ook zijn weg vond: men sprak van een **heilige plek**.” (Zie internet.) In dit verband wordt er ook gesproken over de **hofstede Crabbehof** en de aldaar gelegen straat de **Patersweg**.

“Heilige heidense plekken werden vaak door het christendom overgenomen.” “By the 12th century CE, **Thor’s cult was a memory and churches stood where his temples had been**” (in Scandinavië).

Marc Dorst

Archeoloog Marc Dorst schreef mij (zie ook blz. 19): “Voor wat ons archeologen in dit geval betreft; de oude resten (ophogingslagen) op de oevers van de Thuredrith, dateren van **rond begin 11e eeuw**, maar bewoning in de **10e en 9e eeuw** is hier ook mogelijk. Helaas weten we hier, los van enkele vondsten uit deze periode **en een paar hergebruikte palen uit deze tijd in de houten kerk** uit **ca. 1038** op de vindplaats **gezondheidspark**, niets van.

Die houten kerk zou enkele eeuwen eerder de plaats kunnen zijn geweest van een **tempel**, gewijd aan de god **Thor**, wellicht met **tempelveld**.

Nogmaals:

“Er verrezen met hulp van grote Frankische kloosters en bisschoppelijke centra **in de 10e eeuw overal houten kerkjes.**”

Het zou tot en met de tweede helft van de **12e eeuw** duren voordat in de Friese gebieden (kustgebied van de Lage Landen) sprake was van intensief geestelijk leven.”

“Het duurde tot omstreeks **het jaar 1000** voordat alle ‘heidense’ bewoners ook daadwerkelijk gekerstend waren.”

“Kirkby **Thure or Thore** is a parish in the country of Westmorland. The place received adjunct designation from **Thor**, the chief of the Saxon idols, to whose honour a **temple** was raised. In 1684, an ancient **well**, some **urns** and other **earthen vessels** were discovered in the parish.”

De plaats wordt nu aangeduid met “**Kirkby Thore**, ... in 1840 “**Kirkby Thure or Thor**, derived from a **temple** which stood there.” “Kirk-by means church-village.”

“**Thores-way** in Lincolnshire, in Domesday Book **Tores-we**, in 1187

Thores-weie, is “Old Norse **temple** of the god **Thor**”, zo ook

Thors-ve, **Thors-höfn** en **Thors-hof** in Noorwegen, enz.

Buitensporig vele Thor-plaatsnamen

Harry Eilenstein, auteur van *Der Donnergott Thor* (2017), schrijft over “überproportional viele **Thor-Ortsnamen**”: “Es fällt auf, wieviele dieser **Thor-Orte** entweder nach einem **Thor-Tempel** oder einem **Heiligen Hain** (een heilig woud) benannt worden sind.”

Harry Eilenstein:

Thor's Tempel

“Die Thor-Ortsnamen Thors-lundr (Thors Heiliger Hain) und Thors-hof beziehen auf die heiligen Orte des Thor.”

Thors-hof

“Een aanzienlijk aantal plaatsnamen heet Thors-hof (hof = heiligdom).”

Zie prof. dr. Arend Quak, Emeritus hoogleraar filologie in zijn boek *Ægir tot Ymir. Personages en thema's uit de Germaanse en Noordse mythologie* (2000), samen met Paula Vermeyden.

Nogmaals:

“Adam of Bremen reports about the pagan **temple** in “Uppsala”, a **temple**, entirely covered with gold, in a way so we must believe that **Thor was the main God.**”

Trith aan de Schelde

Drith aan de Thure

Vergelijk

Thure-drith, 1064, een oude naam van Dordrecht; en

Mase-trith, ca.1135-1180, oude naam van Maastricht,

in 978 **Thrieth** en in 1051.....

Mase-trieth, met

..... **“Trith-Saint-Léger**, Nederlands

..... **Tricht**, een gemeente in het Franse Noorderdepartement, **aan de Schelde**, ten zuidwesten van **Valenciennes**.” Zie Wikipedia.

Zie Geschiedenis Wikipedia:

“Bij een **overgang** over de **Schelde** ontstond hier aan twee kanten van de rivier een dorp met de Franse naam **Pont** (brug) of Oud-Nederlandse naam **Trith**.

Dit laatste komt van het Latijnse **traiectus**, te vergelijken met andere plaatsnamen op ... **-tricht** of **-trecht**.”

“**Trith-Saint-Léger** est une commune française de la banlieue de Valenciennes, **située sur le cours canalisé de l’Escaut**, dans le département du Nord en région Hauts-de-France.”

“En 1170, le village établi sur les deux rives de l’Escaut s’appelait **Pont-de-Trith** (de *trajectus*, passage de cours d’eau).”
(Zie Wikipedia, L’encyclopédie libre.)

“De abdij van Fontenelle was een cisterciënzer abdij voor vrouwen in Maing in het graafschap Henegouwen, thans het Franse Noorderdepartement. De abdij werd gesticht in 1212 door de dochters van de heer Aulnoy.

Zij kozen een plaats in de nabijheid van Trith ten zuiden van Valencijs, waar een belangrijke oversteekplaats over de Schelde was.” (Zie Valenciennes – Overzicht van alle bezienswaardigheden.)

Vergelijk **Dur-Treth** .. aan de **Thure**
met **Mase-Treht** aan de **Maas**
en met **Treth**, de oude naam
van **Tricht** aan de **Linge**,
zo ook **Maas-Tricht** aan de **Maas**,
en **Dur-Tricht** aan de **Thure**,
en **Tricht**,... Vlaamse naam
van **Trith**-Saint-Leger aan de
..... **Schelde**.

Zie o.a, het *Lexicon van nederlandse toponiemen tot 1200* van R.E. Künzel, D.P. Blok en J.M. Verhoeff). **Dur-tricht** werd geschreven als **Dvr-tricht**, in het jaar 1216.

Utrecht: ‘overgang’ over de Rijn

“Utrecht betekent overgang van de Rijn (in de Romeinse tijd). Utrecht moet begrepen worden als **Trecht** benedenstrooms, in tegenstelling tot dat andere **Trecht**, Maastricht.” (Zie Wikipedia.)

Alle oude namen van Utrecht

Zie Lexicon van nederlandse toponiemen tot 1200:

ca. 300 copieën 7e, 8e en 10e eeuw **Trajecto**
751-754 **Traiectensis**

755-768 **Trech (2), Trehct, Trecht (3)**

Vergelijk **Tricht** aan de Linge, 1108 **Treth**, 1267 **Trecht**.

777 **Traiecto Ueteri**

780 **Trectis**

840-849 **Triiecto**

864 **Traiectae**

870 **Treiecetensis**

870 **Vttrecht, Ytrech**

890-891 **Trectense**

949 **Treht**

Vergelijk **du Treht, Maastricht** in Franse documenten.

975 **Tret, Thret**

Vergelijk de Dortse Waard, 1200 **Dur-tret’-werde**.

1052-1056 **Uterius Traiectum**

12e eeuw **Vultraiectum, Vltraiectensis**

1103 **Ultraiectensis**

1122 **Inferius Traiectum, Uttret, Ustrich, Uztrich, Ustricht, Utret, Utreit, Ultraiectum, Traihecto, Utreth, Utrech**

Prof. dr. D.P. Blok verklaart **Utrecht** als: lat. **traiectum** ‘overgang’, mogelijk ter onderscheiding van Maastricht, later met toevoeging **ut** ‘uit, uiter’, ‘stroomafwaarts gelegen’, gelatiniseerd tot **ultra, ulterius** ‘verder gelegen’ of **infra** ‘neder’.

Trecht: ‘overgang’ over de Rijn

Zie **Utrecht**, tussen 755-768 drie keer **Trecht**. (Zie het *Lexicon* van Blok.)

Trecht: ‘overgang’ over de Linge

Zie **Tricht** aan de Linge, 1108 **Treth**, 1267 **Trecht**. (Zie *Lexicon* van Blok.)

Tret: ‘overgang’ over de Rijn

Zie **Utrecht**, 975 **Tret**. (Zie het *Lexicon* van Blok.)

Zie Lexicon van nederlandse toponiemen tot 1200:

“Dur-tret-werde”

1200, oude naam van de
Dortse Waard.”

“Wij vinden, in vroegere en latere geschriften, van verschillende soort en waarde, Dor-drecht, Dor-**trecht**, Tor-drecht, Dur-**trecht**.”
(Zie *Beschrijving der stad Dordrecht*, door Jan Smits (Jansz.).

Trech: ‘overgang’ over de Rijn

Utrecht was immers tussen 755-768 twee keer **Trech** in de bronnen.
Vergelijk
Thure-drech.

Trith: ‘overgang’ over de Schelde

Trith-Saint-Léger bij Valenciennes, Vlaams **Tricht**, aldus verklaard.

géén voorzetsel ‘door’

Simon Vries, 1686, *De geheele weereld, in haere sonderlinghste en*:

“Dordrecht voortijds Thuri-drecht, oock Thori-drecht geheeten, blijkt uyt ‘t oude Zegel deser Plaets.”

Ben ik nu met deze tekst terecht gekomen in **“verhalen over de stichting van Dordrecht uit de oude doos”**? Zoals beschreven in *Geschiedenis van Dordrecht tot 1572*?

Er staat ook de tekst:

“In d’oudste Handvesten onser Stad Utrecht, omtrent de tijd van Bisschop Willebrord, en ‘t Jaer **700**, werd Dordrecht somtijds **Thuri-drecht**, somtijds **Thori-drecht** genoemd. Doe Keyser Henrick de vierde dese Stad in ‘t Jaer **1064** ‘t Regt der Munt gaf, wierdse in de Magt-brief noch al **Thuri-drecht** geheeten.”

Inderdaad:

Zie *Geschiedenis van Dordrecht tot 1572*, van Jan van Herwaarden, Dick de Boer, Fred van Kan en Gerrit Verhoeven, blz. 16:

“Hoe interessant zulke verhalen ook zijn, zij behoren tot het rijk der fabelen, hersenspinsels van voorgaande geslachten die hun geliefde stad graag als belangrijk centrum in oeroude tijden geworteld zagen. Het ‘ware’ verhaal is prozaïscher.”

Maar is **Thuri-drecht** dan géén oude naam van Dordrecht? Jawel, zie bladzijde 27/28 van het boek van Jan van Herwaarden e.a.:

“Dordrecht ontwikkelde zich deze jaren (ca. 1260) tot een handelsstad met kooplieden die internationaal opereerden. Hoe dat in zijn werk kon gaan toont ons een aantal stukken over **de handel op Engeland** waarin ook een **Dordts koopman** betrokken blijkt, **Petrus de Thuri-drith**, de eerste met name bekende Dordtse handelaar.”

Maar is **Thori-drecht** dan géén oude naam van Dordrecht? In elk geval is **het vele Thure-** in Noord- en Oost-Engeland, Scandinavië, Normandië, enz. **óók Thore-**. Is dat dan ook het voorzetsel **‘door’**?

Zie “Kirkby **Thure** or **Thore** in Cumbria”, eveneens aangeduid met
 “Kirkby **Thore**, 1840 Kirkby **Thure** or **Thor**”, derived from a
temple which stood there.”

Zie ook “**Thurs**-day, derived from Middle English **Thures**-day,
 named after the Norse God of Thunder, **Thor**’s day,
 “in het Oud-Fries **Thôres**-dey,
 dag van **Thor**”. Zie ook “**Thores**-by
 in **Nottinghamshire**, 958..... **Thures**-by,
 1086 **Tures**-by.”
 Zie ook “**Thures**-mere
 in **Oxfordshire**, 1374 **Tores**-mere”,
 nu **Tusmore** geheten. Vergelijk “Petrus de **Thuri**-drith,
 eerste met name bekende Dordtse handelaar”, met “**Turi**-tune
 and **Thures**-tune
 in **Suffolk**, ‘farm of **Thor**’.” Zie ook “**Thures**-tuna,
 a settlement in Domesday Book, in **Norfolk**.” Zie ook “**Thores**-tun”
 en “**Thores**-thorpe”,
 beiden “in **Lincolnshire**.” Zie ook in **Lincolnshire** .. “**Thores**-way,
 in Domesday Book **Tores**-we,
 1187..... **Tores**-weie,
 Old Norse ‘**temple** of the god **Thor**’.” Zo ook ... “**Thores**-by,
 ca. 1165, **Thurs**-by
 in **Cumbria**”. Zie ook, beiden “in **Yorkshire**” “**Tores**-by”
 en “**Toris**-holme.”
 Zie ook..... “**Thurs**-cross
 in **Yorkshire**, old name **Thures**-crosse.”
 Zie ook ”**Thurs**-ley
 in **Yorkshire**, old name **Thures**-ley.”

Zie ook “**Ture**-by
in **Denmark**, 1323 **Thure**-by.
”Zie ook “**Thure**-holm,
also **Ture**-holm,
estate (landgoed), near **Stockholm**.” Zie ook “**Tore**-by,
a village on the **Danish** island Lolland, 1231 **Thoræ**-by,
1473 **Thorn**-by.”
Zie ook ”**Tor**-boll
in **Scotland**, ca. 1230 **Thore**-boll
or **Thure**-boll,
derived from the Norse god **Thor**.” Zie ook “**Thury**-en-
Valois in Nord de Calais Picardie, was voorheen **Thori**-acum,
..... **Tury**
en **Thuri**,
eertijds bezet door de Vikingen.” Zie meerdere plaatsen **Thury**
in **Normandië**, zo ook ... **Thori**, **Thoiry**, **Thoiri**, **Toiry**,
..... **Torei**, **Turi**, **Turie**, **Tury**, **Thury**, **Thurey**.
enz. Zie ook “**Tur**-ville-
sur-Pont-Audemer, en région **Normandie**, vers 1034 **Tori**-villa
et **Tur**-villa.
Zie ook “**Tour**-ville-
sur-Odon, Calvados, région **Normandie**, 1228 **Tor**-villa.”
Meerdere plaatsen **Tour-ville** in **Normandië**, met oude namen **Tor**-ville
en **Tur**-ville,
zijn volgens Jean Adigard des Gautries (1889-1974), specialist in toponymie,
antroponymie en onomastiek, genoemd naar de god **Thor** of **Thur** (zie het
internet) Vergelijk **Dor-drecht**, ... voorheen **Tor**-drecht
en **Tur**-drecht.

Zie in **Zuid-Holland**, 1064 **Thure**-drith,
 zo ook **Thor**-drecht,
 en **Thur**-drecht,
 géén..... **Door**-trek,
 maar **Thure**-vaar-
 water, bevaarbaar water, vaart, stroom, plaats waar men (over) trekt,
 overzetveer, plaats van oversteek, overtocht, waterloop, tocht, kreek,
 water(loop) waar schepen worden getrokken, gesleept, het dragen
 van schepen, doorwaadbare plaats, plaats waar men een water
 pleegt over te steken, enz,

In elk geval genoemd naar **Thor**, ... de god van de donder.

Géén voorzetsel ‘door’

“Die Namendeutung von **Thure** ist abgeleitet von dem Namen
 Thore.”

“**Thure** ist eine Variante von
 Thore, mit alternative Schreibweisen

..... **Ture** und

..... **Tore**”, “variant form of

..... **Thor** or

..... **Thur**”, overal ook geschreven als ...

..... **Tor** en

..... **Tur**, “the name of a Norse and Germanic god of Thunder.

Ten slotte:

In een oorkonde van 3 November 1200 is het volgende in latijn te lezen:
“**Opidum Dur-treth ex utraque parte aque, Dur-tret[s]-werde, et cetera.**

‘**Dur-treth liggende aan beide zijden van het water**’.

Dit verklaart hier zo goed het gebruik van **treth, trecht**, ‘plaats waar men een water pleegt over te steken’, ‘waterloop’ ‘veer’, ‘overzetveer’, min of meer overeenkomend met **dracht, drecht**, ‘dragen (of trekken) van schepen’, ‘vaart’, ‘vaarwater’, ‘bevaarbaar water’, ‘plaats waar men (over) trekt’, met

Thure, “variant form of the god **Thor** or **Thur**”.

Hoe kon men anders immers aan de andere zijde van de nederzetting geraken? Wel, door de Thure ‘over te steken’, ‘varen om de overkant van een waterloop te bereiken’, ‘veer’. Enz.

Omstreeks het jaar 1120 ontbrak het nog aan bruggen over de Thure.

“De **Leuvebrug**, de **Pelserbrug**, de **Tolbrug** en de **Groote- of Boombrug** werden pas in de dertiende eeuw voor het eerst vermeld.”

“De huidige **Nieuwbrug** over de Wijnhaven/Voorstraatshaven is gebouwd in 1851.” “In 1698 stond op deze plaats een stenen boogbrug. In 1312 bestond er al een smal houten bruggetje op de locatie.”

Er zou nog veel te onderzoeken zijn.

Uitkomst van intensief vergelijkend onderzoek.

Zie ook mijn eerdere drie onderzoeken over de herkomst van Dordrecht.

Bas Kloens, december 2020, website www.kloens.art , mail-adres bas@kloens.com